

дослідників вважають, що необхідно змінювати підходи до сприймання академічної доброчесності саме як позитивної складової, рекомендації «як необхідно діяти», а не «як не можна діяти» в освітніх реаліях [3].

Отже, в умовах дистанційного навчання із використанням великої кількості онлайн-ресурсів активного застосування набувають різноманітні програмні продукти, які є інструментами для вимірювання рівня доброчесності, моніторингу або перевірки здобувачів освіти та науковців на дотримання академічної доброчесності. Сьогодні чільне місце повинні посідати превентивні заходи з попередження академічної нечесності та мінімізації випадків її проявів. Відтак запровадження нових та вдосконалення наявних дієвих механізмів запобігання академічним правопорушенням у процесі очного та дистанційного навчання потребує активної реалізації на практиці. Усе це сприятиме досягненню академічного успіху українських освітніх закладів, формуванню морально-етичної наукової толерантності серед дослідників і викладачів.

Список посилань

1. ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) Системи управління якістю. Вимоги. Київ, 2016. URL: <https://khoda.gov.ua/image/catalog/files/%209001.pdf> (дата звернення: 14.10.2023)

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.10.2023)

3. Ульянова Г. О., Бааджи Н. П. Академічна доброчесність як основа академічного успіху. *Правова позиція*. 2022. № 4 (37). С. 98–103.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-59>

ДОБРОЧЕСНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ВИШУ: «ПУРИСТИЧНИЙ КАНОН» VS «ГНУЧКЕ ПАРАМЕТРИЗУВАННЯ»

Діденко Л. В.

*доцент кафедри філософії гуманітарних наук
філософського факультету*

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Сучасний нам виш – це «мультирівневе утворення з багатьма змінами», яке охоплює не тільки «антропні елементи» (тобто головних

учасників навчально-освітнього процесу – адміністрацію, допоміжний персонал, викладачів, здобувачів та потенційних роботодавців), але й «каталізувальні техніко-технологічні рішення» (комп'ютерна техніка, робочі та навчальні середовища, програми тощо).

Проблематизування. Освітнє середовище сучасного вишу оновлюється здебільшого уповільнено, порівняно із суспільними викликами. Дослідницькі практики постають результатними, проте більша їх частина буде втрачена через відсутність вдалих алгоритмів промотування. Доброчесність первинно окреслювана через етичні принципи, на основі яких може бути формоване нормове поле. Проте у вихідній тезі «доброчесного освітнього середовища вишу» маємо більше утруднень, що потребують деталізування та конкретних розв'язків.

Функційність викладача вишу нині постає мультиаспектною (викладання прикладового теорезису, відпрацювання навичок до умінь, розроблення інструкційних та методичних матеріалів, виконання технічних завдань, тематичне досліджування, підвищення кваліфікації тощо). Проте сам викладач постає своєрідним заручником обставин, котрий змушений «відігравати свою субординативну роль» поміж безпосереднім керівництвом (наприклад, завідувач кафедри та/або керівник відділу) та «прямим замовником освітніх послуг» (тут: здобувач будь-якого освітнього рівня).

Розтлумачення конструкту «доброчесне освітнє середовище вишу» постає ситуативним: залежно від «залучених суб'єктів» та «особливості обставин» і параметризуватиметься доброчесність. *З одного боку*, «доброчесне освітнє середовище» мало би стати конструктом з чітко сформованими нормами, проте дотримання «пуристичного канону» загалом є обставинно неможливим (через принцип випадковості, за яким будь-хто з «антропних елементів» може несвідомо порушити деякий відсоток доброчесності). Тобто маємо прийти до прийнятного «відсоткового дотримання доброчесності у виші», оскільки 97–98% є цілком можливими до реалізування. *З другого боку*, наразі усі представники вишів перебувають у перехідному періоді, тобто ми намагаємося відпрацювати прийнятні параметри доброчесності у межах освітнього середовища. Частково це вдається, проте наявні й «суттєві відхилення»: викладачі (як середня ланка вишу) змушені коритися «швидким рішенням адміністрації» (що приймаються з сьогодні на завтра) та іноді закривати очі на студентські «паралелізування навчання та роботи», що за більшістю нормативних документів не є прийнятним. У межах дослідництва ніхто не ставить перепон «спільного авторства наукових статей», проте часом виникають питання до окремих колег щодо їх «головного тематичного вектора», який може кардинально відрізнятись від, наприклад,

філософії загалом у бік окремих вузьких проблем політології, загальної специфіки освіти, перетину соціального та медичного векторів, гендерних студій, культурної варіативності тощо. Хоча подібних «порушень» припускаються не тільки автори, що згоджуються бути від четвертого до «надцятого», але й представники редколегії, що приймають подібні «наукові відкриття». Гуманітаристика цим страждає останні 3–4 роки. З *третього боку*, «каталізувальні техніко-технологічні рішення» (переважно сучасна комп'ютерна техніка та штучні нейромережі) більше приносять клопоту через необхідність «віднайдення найоптимальніших алгоритмів співпраці», аніж результатності [1]. Людина сьогодні не генерує контент, а радше його оцінює – «супроводжує пропозиції нейромереж» власним «вироком» щодо «прийнятності спричиненого». Поступово ми втрачатиемо параметри людськості [2]. Техніко-технологічні рішення дійсно пришвидшують деякі кроки навчального та/або дослідницького характеру, проте є й прихована загроза – недовіра до інших через мої власні вчинки: до інших я ставлюсь пуристично (тут: занадто прискіпливо), проте мене необхідно оцінювати поблажливо (тут: формованою командою моїх прибічників). Каталізування завдяки техніко-технологічним рішенням уможливлене тільки за умови постійного інтелектуального самовдосконалювання фахівця, а не перетворення його на «грошовитого оператора» з «ситуативно нестабільними світоглядними орієнтирами». З *четвертого боку*, маємо варіант «гнучкого параметризування» (тут: керманення відбувається із закритими очима підлеглих за принципом «мене не цікають, а я не втручатимусь»). Цей варіант найнебезпечніший, оскільки формовані через виховання та освітні практики антропні параметри поступово розмиваються до увідсутнення завдяки «владновертикальним рішенням».

Видається, що конструкт «доброчесне освітнє середовище вишу» постає трендовим штучним утворенням, оскільки «пуристичні війни», що мали би вже розгорнутися і «очистити лави колег», або проявляються у форматі поодиноких прикладів-експериментів, або можуть моментно перетворитися на «відьмополовання» у країнах Європи (~XV–XVII ст.). Парадокс у тому, що покарання можуть уникнути саме порушники доброчесності через впровадження «м'якших параметрів».

Отже, чітке параметризування доброчесного освітнього середовища: 1) наразі постає утрудненим саме через залучання «антропних елементів», деякі представники котрих можуть приймати «преференційні вигодні рішення»; 2) у-моменті неможливе, оскільки випрацьовуються наскрізні та галузеві етичні кодекси і стандарти, що

потребуватиме доволі багато часу для оптимізування; 3) неможливе як таке, оскільки норми моралі та добра поведінка відджерелювані від окремої антропоодиниці, але не кожна з останніх забажає докладати зусилля до власних змін.

Список посилань

1. Діденко Л. В. Генеративний штучний інтелект: варіативи перспектив та утруднень у вищій освіті. *Технології добросочесного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки : матеріали всеукраїнського науково-підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 276 с. С. 85–88.

2. Діденко Л. В. (Пере)встановлювання меж гуманного: антропобуття, штучний інтелект та інші сутності. *Філософські студії в контексті постсучасних знань: теорія, методологія, методика : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 92 с. С. 20–24.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-60>

ПРОБЛЕМА АКАДЕМІЧНОГО ШАХРАЙСТВА ТА СПОСОБИ МІНІМІЗАЦІЇ ЇЇ ПРОЯВІВ

Длугопольський О. В.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та економічної теорії
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна*

Проблема списування (академічне шахрайство) студентами під час виконання контрольних, залікових та екзаменаційних робіт має давню історію та поширена в різних університетах багатьох країн світу. Причинами появи такого феномену є зростання конкуренції серед студентів за високі оцінки, оскільки високий рейтинг випускника часто гарантує йому кращі перспективи працевлаштування [1]. Нерідко бажання отримати хороший результат з використанням недобросочесних практик базується на надмірних очікуваннях членів сім'ї студента, зовнішньому тиску чи освітньому конформізмі, коли більшість